

50. Suprun-Yaremko, N.O. (2010), *Muzykoznavchi pratsi, Music-learning works*, Rivne, Ukraine.
51. Tyshchenko, V. *Z narodnikh ust. Chornomorski kozaky, From the people mouth, Black Sea Cossacks*, (1862), *Osnova*, no. 2, pp. 54–60.
52. Khronika, Chronicle, (1903), *Etnographical review*, no 4, p. 197.
53. *Chernomorskie zagovory, sobrannye p Korolenkom, Black Sea conspiracies*, collected by P. Korolenko, (1892), *Collected works of Kharkov historical and filological company*, Vol. IV, pp. 274–282; *Kuban region news*, no. 49.
54. Shcherbina, F. (1883), *Nagovory ot boleznei u chernomortsev, Conspiracies from diseases of Black Sea people*, *Kyiv Old*, Book 7, pp. 586–588.

УДК 821.161.2:82.31

**РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОСТАТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
В ЕТНОКУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ
(ЗА РОМАНОМ “ХУДОЖНИК”
К. ТУР-КОНОВАЛОВА, Д. ЗАМРІЯ, О. ЛІСОВИКОВОЇ)**

Кравченко В. О., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

kravchenko_v_o@i.ua

У статті проаналізовано особливості художньої інтерпретації постаті Т. Шевченка в історико-біографічному кіноромані К. Тур-Коновалова, Д. Замрія, О. Лісовикової “Художник”; охарактеризовано авторську майстерність у представленні відомих біографічних фактів із життя художника, осмислено роль вимислу і домислу у творі.

Ключові слова: історико-біографічна проза, кінороман, Шевченко-художник, сюжет, факт, вимисел, домисел, хронотоп, ретроспекція.

**РЕІНТЕРПРЕТАЦИЯ ЛИЧНОСТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО
В ЭТНОКУЛЬТУРНОМ КОНТЕКСТЕ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА
“ХУДОЖНИК” К. ТУР-КОНОВАЛОВА, Д. ЗАМРИЯ, О. ЛИСОВИКОВОЙ)**

Кравченко В. А.

*Запорожский национальный университет,
ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина*

В статье проанализированы особенности художественной интерпретации личности Т. Шевченко в историко-биографическом киноромане К. Тур-Коновалова, Д. Замрия, О. Лисовиковой “Художник”; показано авторское мастерство в подаче известных биографических фактов; осмыслено роль вымысла и доммысла в произведении.

Ключевые слова: историко-биографическая проза, кинороман, Шевченко-художник, сюжет, факт, вымысел, доммысел, хронотоп, ретроспекция.

**REINTERPRETATION TARAS SHEVCHENKO'S PERSONALITY
IN ETHNO-CULTURAL CONTEXT (BASED ON THE NOVEL “KHUDOZHNIK”
 (“THE ARTIST”) BY K. TUR-KONOVALOV, D. ZAMRIY, O. LISOVYKOVA)**

Kravchenko V. O.

Zaporizhzhya National University, Zhykovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine

The article analyzes the peculiarities of artistic interpretation of Shevchenko's personality in screen-novel by K. Tur-Konovlov, D. Zamrii, O. Lisovykov “Khudozhnik” (“The Artist”). The authors have enriched the methods and techniques of historical and biographical material acquisition, have continued the tradition and demonstrated innovative approach to the representation of the individual, who is a paragon of the nation. They tried to decipher the basis of multifaceted talent of Shevchenko, which was genetically encoded and cherished by himself. In reinterpretation process of Shevchenko-artist genesis history, the authors presented him in his entity.

A special style of the work writing consists in the authors' coming from the fact to the fiction conclusions. Search for the truth is realized not only through examining the biographical documents of Shevchenko, but also by means of predictions, implied probable events. "Khudozhnik" ("The Artist") by K. Tur-Konovalev, D. Zamrii, O. Lisovikov is a screen-novel as it has the features of a screen-work: compositional complexity of plot lines deployment, slow motion of storylines, a large number of characters depicted in detail, use of techniques specific to literary novel. Chronotope of the screen-novel "Khudozhnik" ("The Artist") is clear and artistically defined.

The use of true historical facts is inherent in authors' meditation, which was built on the basis of artistic writing. So, we allocate several time layers: specifically historical, biographical, psychological, time of memories, daily time and calendar one. The plot of the work "Khudozhnik" ("The Artist") is simple. There are two plotlines combined by the presence of true protagonist – T. Shevchenko. They are developing simultaneously, sometimes they contaminate: the life of Shevchenko in Petersburg and Kyrylivka. Authors' invention is used for the purpose of emphasizing real storylines, immersion into the world of the character. On the background of true historical events and facts the fiction has acquired the features of plausibility.

Key words: historical and biographical prose, screen-novel, Shevchenko-artist, plot, fact, fiction, speculation, time-space, retrospection.

Ліберально-демократична літературно-мистецька інтелігенція Російської імперії, зокрема петербурзький культурний бомонд XIX ст., був представлений відомими українцями: В. Білозерський, О. Бодянський, С. Гулак-Артемівський, брати М. і Ф. Лазаревські, М. Костомаров, П. Куліш і багато інших. Особливе місце серед побратимів посідав Т. Шевченко, який був, є і буде знаковою постаттю української ідентичності. Із висоти сьогодення, у рік 200-річчя від дня народження, вдивляючись у постать генія, намагаємося віднайти нові грані його творчості, досягнути й зрозуміти Шевченка-апостола, якнайточніше уявити собі Шевченка-людину та його оточення. У цьому незаперечно велику роль відводимо історико-біографічним творам, позаяк, спираючись на певні факти, архівні матеріали, попередні наукові розвідки, у кожному з яких автори вносили щось своє, філігранно викристалізовуючи приховане від нащадків, додавали нових відтінків і смислів в інтерпретацію митця-філософа.

Завдання історико-біографічних творів – репрезентувати багатопланову картину зв'язків особистості із зовнішнім світом: людьми, суспільним, літературним і культурним процесом. Це непросте завдання, оскільки дослідник покликаний відтворити характер у часопросторі та, простежуючи його певний життєвий проміжок, передати неповторність індивіда, донести до читача повнокровний образ. Письменнику важливо врахувати всі чинники, і, зосереджуючись на внутрішніх у біографії, пов'язати їх із зовнішніми: діями та вчинками героя, персонажами, з якими він проживає життя, простежити ідею розвитку, фізичні і духовні зміни. Усе це творить цілісний образ.

Художнє осмислення постаті Т. Шевченка в історико-біографічній прозі представлено багатьма різножанровими творами: "Бувальщина про Тараса" Л. Большакова, "Т. Г. Шевченко в Казахстані" Т. Беїсова, "Тарас на Аралі" У. Бекбаулова, "При лихій годині" М. Будника, "Переяславські дзвони" В. Дарди, "Українські ночі, або родовід генія. Повість про Шевченка" Є. Єнджеєвича, "Тарасові шляхи" О. Іваненко, "Тарасові страсті" З. Легкого, "Казахстанська доля Кобзаря" М. Лісовенка, "Поетова молодість" Л. Смілянського, "Не щез у полиновому степу" А. Тарасенка, "В степу безкраїм за Уралом" З. Тулуб, "Я любила Шевченка" В. Чемериса, "Син волі" та "Терновий світ" В. Шевчука та ін. Ці твори є неодмінним складником вивчення біографії митця. У їхньому контексті роман "Художник" К. Тур-Коновалова, Д. Замрія та О. Лісовикової, виданий 2013 р., привертає увагу новим поглядом на формування Шевченка-художника.

К. Тур-Коновалов, Д. Замрій, О. Лісовикова продовжили традицію і збагатили способи та прийоми освоєння історико-біографічного матеріалу, продемонстрували новаторський погляд на представлення тієї особистості, яка є взірцем нації. Вони намагались розшифрувати підґрунтя багатогранного таланту Т. Шевченка, генетично закодованого і виплеканого ним самим: естетично й соціально бачити навколишній світ, події, а особливо

людей. Я. Поліщук писав: “Шевченко був і залишається для українців чимось більшим, ніж поет, а отже, завжди існуватиме спокуса трактування його творчості в контексті суспільної затребуваності певної доби” [3, с. 151]. Реінтерпретуючи історію становлення Шевченка-художника, автори представили його як цілісну особистість, свідому свого підневільного становища і впевнену в тому, що вона буде вільною.

Історико-біографічні твори про Т. Шевченка були об’єктом уваги багатьох літературознавців, зокрема О. Галича, М. Ільницького, Б. Мельничука, І. Пільгука, М. Сиротюка, В. Чумака та ін. Мета цієї статті – осмислити постать Т. Шевченка в романі “Художник” К. Тур-Коновалова, Д. Замрія, О. Лісовикової; простежити шляхи його входження до вищого світу, розкрити взаємини з відомими шляхетними людьми Російської імперії; показати місце художника в етнокультурному контексті доби; проаналізувати трансформацію у творі життєвої правди в художню.

Узявши за основу хронологічність викладу матеріалу, що передбачає широке історичне тло, автори серйозно поставились до відбору документальних фактів, що допомогло простежити еволюцію Шевченка-художника. Все ж вони не нехтували і вільним трактуванням подій, пов’язаних із його особистим життям. Об’єктом роману сюжетно-подієвого типу стала історія життя молодого юнака Тараса з України, доля якого передбачливо наперед прорахована: він стане художником.

Важливим у романі є відтворення конкретних побутових фактів, які з літературною інтерпретацією становлять культурно-естетичну єдність. Біографічні факти, що є основою для художнього домислу, трансформовані й зорієнтовані на естетичний процес, і це дало можливість з’ясувати позицію авторів. Варто зауважити, що особлива манера написання твору полягає в тому, що автори йдуть від факту до художніх висновків. Пошук правди реалізовано не тільки шляхом вивчення документальних фактів із життя Т. Шевченка, але використовуються також передбачення, домислюються вірогідні події. Автори шукають істину шляхом глибокого аналізу епохи, не обмежену географічними межами – Україна постає в контексті історії не лише Російської імперії, а й усієї Європи.

Авторське визначення жанру твору “роман” – суперечливе й вимагає уточнень. Вважаємо слушною думку С. Гальченка [4], який назвав твір кінороманом, і не тільки тому, що його автори, українські сценаристи, вправні в застосуванні кінематографічного коду для візуалізації сторінок життєпису митця. У літературознавчій енциклопедії читаємо, що кінороман – це “специфічно синтетичний жанр”, який характеризується “композиційною ускладненістю розгортання фабульних ліній, повільністю перебігу сюжетних ліній, великою кількістю детально промальованих персонажів, застосуванням прийомів, притаманних літературному роману” [1, с. 480]. Отже, твір написано за всіма ознаками кінотвору, що дає можливість підвищити ефективність розгадки та пояснення секретів художності тексту.

Поділяємо й судження С. Гальченка, що художньо інтерпретувати образ непересічної особистості наважиться не кожний, бо це і складно, і відповідально, а ще є й “небезпека порушити чи навіть і зруйнувати усталений канон генія” [4]. На нашу думку, мети авторами досягнуто – простежується своєрідний, “новий погляд на життя й становлення славетного художника і поета!” [4, с. 367].

Поліфонічність твору помітна на хронотопічному рівні. Хронотоп у кіноромані “Художник” – чіткий і художньо означений. Автори констатують: “...нам пощастило розповісти про дивовижні дні, коли народився славетний Художник...” [3, с. 361], що є специфічною ознакою історико-біографічних творів. Ідеться про події в Російській імперії ХІХ ст., зокрема в її північній столиці – Петербурзі. У творі виокремлюємо кілька часових планів. Конкретно-історичний час полягає у змалюванні життя суспільства, особливостей його розвитку, взаємовідносин України з Росією та Європою. На основі загальновідомих

фактів змодельовано життя безправного кріпака, залежного від пана і побутових обставин, показано пишноту буднів і вседозволеність представників вищого класу, охарактеризовано розвиток мистецтва на той час. Біографічний час – проміжок, охоплений у кіноромані: з часу переїзду Т. Шевченка до Петербурга, перебування в артілі Ширяєва – до викупу. За допомогою ретроспекції автори повертають нас у рідне село Т. Шевченка, у його дитинство й отрочтво, констатуючи витoki любові до малювання й продукуючи лінію кохання Тараса і Оксани Коваленко. Твір має обрамлення з посиланням на подію – час перебування на засланні. Із біографічним часом Т. Шевченка контамінуються й біографічні часи його сучасників. Подано їхні біографії до часу зустрічі з Т. Шевченком, історії взаємин із митцем. Психологічний час – це період хвилювань Т. Шевченка, пов'язаний із довгоочікуваною подією – звільненням із кріпацтва. Час спогадів Т. Шевченка та авторські коментарі стосуються драматичної й романтичної події – першого кохання. А календарний час (будні і свята), як і добовий (ранок і вечір, день і ніч), супроводжують Т. Шевченка упродовж зображуваного періоду. Художньо інтерпретуючи реальні колізії Шевченкової епохи шляхом художньої трансформації свідчень, узятих із поетичної, прозової та мемуарної спадщини Т. Шевченка, архівних джерел, створено уявну модель психічного стану митця, передано його різні настрої, проведено спостереження за перебігом його думок. Загалом зміст твору – це ретроспекція життя Шевченка-художника.

Сюжет твору “Художник” – нескладний. У ньому дві основні сюжетні лінії, об'єднані наявністю реального головного героя, відомої особистості – Т. Шевченка, і численна кількість побічних. Вони розвиваються одночасно, іноді контамінуються: життя Т. Шевченка в Кирилівці та в Петербурзі. Автори пройшли складний шлях разом із головним персонажем – від невідомого підмайстра до модного столичного художника. У кінотворі відбувається не просто суха констатація фактів. Автори “реставрували” становлення Шевченка-художника в широкому суспільно-історичному контексті, що сприяє життєвій і психологічній переконливості зображуваного.

Карл Брюллов, повертаючись із Італії до Росії, в одному з придорожніх українських сіл виторгував у місцевого дяка малюнок дівчини роботи невідомого майстра. Зав'язка у творі налаштовує на те, що дві долі – відомого художника зі світовим ім'ям Карла Брюллова і невідомого підмайстра Т. Шевченка зійдуться, хоча про це вони й самі ще не знають: “У Петербурзі відбулася зустріч двох живописців, зустріч, замислена самою долею” [4, с. 150], – читаємо в кіноромані. Заглиблюючись у взаємини Т. Шевченка і Карла Брюллова, автори зрозуміли натуру кожного, точно їх охарактеризували: “Брюллов був уважним до учнів, постійно оцінював, наставляв їх, виправляв малюнки. Він дбав також про розвиток інтелекту й художнього смаку своїх підопічних, змушував їх учитися, щоб були ерудовані не менше, ніж сам майстер” [4, с. 203].

Випадок рухає сюжет твору. У дусі пригодницьких історій з інтригуючими колізіями відбувається знайомство з елітою української та російської культури – художником І. Сошенком, байкарем Є. Гребінкою, мистецтвознавцем В. Григоровичем, Великим Карлом і В. Жуковським, які допомагають зібрати кошти для визволення з кріпацтва звичайного/незвичайного кріпака. Це справжні історичні події. А далі – вимисел: у кареті Карла Брюллова зламалася спиця (нагадує класичний випадок знайомства Наума Дрота з Василем у повісті “Конотопська відьма” Г. Квітки-Основ'яненка), що стало причиною перепочинку в дорозі і знайомства з дяком, учителем Тараса; випадкові зустрічі Івана Сошенка і “хлопця у дивному халаті” [4, с. 70], дві – вночі в Літньому саду, і третя, сакральна, біля вітрини крамниці, де Тарас розглядав коралове намисто, обіцяє Оксані.

Кінороман складається з трьох частин, поділених на розділи, назви яких якнайточніше віддзеркалюють тогочасну об'єктивну дійсність. Розділи маленькі, кожен із них може існувати окремо, а матеріал підпорядкований якнайповнішому розкриттю назви. Автори

заглибилися в етнокультурний контекст епохи, зазначаючи, що місто Петербург – це осередок багатой російської аристократії, котра потопає в розкошах і прагне витонченого мистецтва. Це місто Л. Баратинського, М. Гоголя і В. Жуковського. Простежено історію життя світської левиці, першої красуні Європи, графині Юлії Самойлової, що походить із роду Скавронських, кровної рідні Романових (а вони пишалися і кровною спорідненістю з Катериною I); Карл Брюллов – улюблений учень А. Іванова, художник світового визнання. У творі констатовано, що славу Російській імперії принесли українці: “українці в столиці так само, як італійці, пробиваються швидко” [4, с. 55]. Конференц-секретар Академії художеств Василь Григорович та один із найзначніших представників класицизму в мистецтві скульптури Іван Мартос, родини яких мали коріння в Полтавській губернії, живописець Володимир Боровиковський із Миргорода, іконописець Іван Сошенко з Богуслава, модний художник Олексій Венеціанов, учень В. Боровиковського, Аполлон Мокрицький – нащадок давнього українського дворянського роду, поет Є. Гребінка, котрі принесли Петербургу і всій Росії світову славу, витворили ту величну “колиску”, у якій вигранювався художник і поет – українець Т. Шевченко.

Автори реконструювали прототип, який базується на розкритті феномену його творчості. Слушно говорити про застосування кінематографічних методів при написанні твору: візуальна достовірність, що формує авторське бачення головного героя, відсутність його ідеалізації, розвиток дії на основі вчинків і намагання їх мотивувати. Наприклад, настрої і внутрішній стан Т. Шевченка, коли він вперше з’являється на сторінках твору двадцятидворічним хлопцем, влучно вмотивовано метафорою: “Петербург дивився ... байдужими очима вікон із сірих колодязів-дворів, дихав холодним вітром, який за відчуттям уродженця південної губернії дув завжди тільки з півночі і тільки йому в обличчя” [4, с. 28], що свідчить про некомфортне перебування підмайстра Василя Ширяєва в Північній Пальмірі. Холодність середовища, у якому опинився Тарас, майстерно поглиблено теплим спогадом про дитинство, коли хлопець пас овець за селом, і вже тоді почував себе художником. Отож, автори конструюють життя головного героя шляхом аналізу його внутрішнього світу. Авторські сентенції й коментарі утверджують істину: “...на цьому тернистому і складному шляху він не піддався зневірі, не збився на манівці. Адже так просто було цьому кріпакові, рабу за походженням, але не за своєю суттю уподібнитися мільйонам інших рабів і прожити просте життя...” [4, с. 33].

Зміна й візуалізація картиноподій у творі (третій розділ – перенесення з Північної Пальміри до Південної, Одеси, – характеризуються документальністю, конкретизуються точним означенням часу – 1836 р. Одеса – це зв’язок Російської імперії з Туреччиною, Грецією та Італією. На пароплаві “Імператриця Олександра” повертається до Росії з Неаполя художник Карл Брюллов із Юлією Самойловою. Карла Брюллова наділено екстрасенсорними здібностями: “...в Російській імперії месія і талант завжди приходять із півдня!” [4, с. 26], – говорить він, виголошує прощальний тост, тим самим стверджуючи свою місію. Ці слова-передбачення є ніби з’єднувальною ланкою в логічно-последовному розгортанні подій, пов’язаних із долями багатьох італійців, греків, французів, котрі прагнули побувати в Петербурзі, дають не тільки розуміння того, що Карл Брюллов і Т. Шевченко зустрінуться, а пророкують месіанське значення Т. Шевченка, ще одного “таланту з півдня”. І згодом на цьому наголосять автори: “Дорогами, як лініями долі, вкрита долоня нашої землі. І іноді ці лінії перетинаються, як перетинаються дороги посеред поля або у великих містах” [4, с. 42].

Вимисел і домисел у кіноромані тісно переплітаються з точними історичними фактами: розпис головних адміністративних споруд столиці Російської імперії – сенату і синоду учнями відомих художників Василя Ширяєва і Петра Матвеева; реконструкція театру; сповідь дяка, котрого Т. Шевченко відшмагав різками. Ідеться про популярність романсу “Очи черные, очи страстные...” Є. Гребінки та “Вечеров на хуторе близ Диканьки”

М. Гоголя, видання українського літературно-художнього, наукового і суспільно-політичного щомісячного журналу в Харкові, “Українських мелодій” у Москві. І до всіх цих подій були причетні українці. Автори правдиві в тому, що все українське чи “малоросійське” було у столиці в неабиякій моді. Навмисне акцентування на цьому допомагає зрозуміти атмосферу Північної Пальміри, яка сприяла становленню молодого художника. Скрупульозність авторів убачається в оперуванні подробицями, які чітко характеризують портрет доби: “Енгельгардти до середини XIX століття входили до четвірки найбагатших родів Малоросії” [4, с. 115]. Увага до деталі проглядається повсякчас: Карл Брюллов називає малюнки, зроблені з натури, “відсебеньками”; суперечливість натури Олексія Венеціанова; розмови про тонкощі живопису – складність змалювання російського вбрання, реалістичне відтворення роботи художника в майстерні. Достовірність фактів помітна в численних розповідях (про учнів Ніжинського ліцею, про об’єднання майстрів і підмайстрів у “цехи” та гільдії, про обряд давати гарбуза) і спогадах (спогади Івана Сошенка про діда та його розповіді про козацтво, Тарасові думки про кирилівську Оксану, створення Товариства заохочення художників, приїзд із дідом Якимом у давній Мотронинський монастир, історія Ермітажу, сходження на престол Миколи I та історія його життя).

Роль вимислу в кіноромані – безперечна. Авторський вимисел майстерно використано з метою увиразнення реальних сюжетних ліній, заглиблення в духовний світ персонажа. На фоні правдивих історичних подій і фактів вимисел набув рис правдоподібності. Обігрування деталей – дорога Брюллова і Самойлової до Петербурга пролягала через Шевченкову Кирилівку, малюнок, прикріплений до віконної рами, його викуп Карлом Брюлловим у дяка, втеча хлопця (Тараса) з Літнього саду від І. Сошенка – додають інтриги, і від того сюжет захоплююче-пригодницький. Правомірність стильової манери підтверджується авторським розумінням: “Існує, мабуть, якийсь порядок речей, коли події відбуваються саме так, як відбуваються” [4, с. 70]. Багата на історію й Академія мистецтв – одна з найкращих художніх шкіл Росії того часу. Професор живопису Карл Павлович Брюллов після пропозиції працювати в ній зажадав домогтися найвищого дозволу приймати до неї учнів із простолюду, зокрема й кріпаків, у чому всіх переконав малюнок дівчини, куплений ним по дорозі до Петербурга.

Численні романтичні екскурси в минуле умотивовують хід сюжетної лінії: історія роду Енгельгардтів, походження барона Енгельгардта, сутність його прізвища, що означає “янгол-охоронець”. Усе ніби дихає свіжістю, якщо не брати до уваги, що цей пан – власник тисяч людських душ. Опис романтичного Петергофа, куди всі поспішали на феєрверк і святкову ілюмінацію, контрастує з образом безправного Тараса, який перелякався, побачивши там Енгельгардта з дружиною. Точність лаконічність і чіткість у характеристиках – особливість авторської манери у творі. Так, наприклад, влучно змалювано образ Шевченкового пана: “...відставний полковник-улан Павло Васильович Енгельгардт – це його пан, а отже, власник тіла й душі” [4, с. 112]; його “владний” погляд, “холодний” [4, с. 108]. Зустріч друзів-кріпаків із паном нічого доброго їм не віщувала. Ця пригода пробудила Т. Шевченка: “...треба нам із цього холопства якось вибиратися” [4, с. 108]).

Впертій натурі Шевченка імпонували поети-романтики, адже саме “художники знали, що в тридцятих роках у Європі головним напрямом у мистецтві став романтизм із його естетичним ідеалом сильної особистості, яка прагне свободи, боротьби і дії” [4, с. 103]. Романтичність стилю кінороману обумовлена передбаченнями, неймовірними збігами, інтригами. Іван Сошенко “відчував, що скоро станеться щось серйозне, вирішальне” [4, с. 129]. Карл Брюллов заінтригував його та Аполлона Мокрицького малюнком, якого купив по дорозі з Італії до Петербурга. У відповідь Іван Сошенко розгорнув ще один аркуш паперу, з якого дивилось обличчя віщунки Сивіли Дельфійської – статуї з Літнього

саду. Обидва малюнки було написано в однаковій манері – вони належали Т. Шевченку. Ці події передують вирішенню долі художника: “Доля багато що визначає в житті людини. Кажуть, ніби доля – це результат вибору” [4, с. 205]. Так автори твору по-народному вмотивували логіку подій.

Філософські роздуми авторів виправдовують розвиток дії: “Існує, мабуть, якийсь порядок речей, коли події відбуваються саме так, як відбуваються” [4, с. 70]; “очевидно, буває необхідно опинитися в потрібний час у потрібному місці. ... На випадок працюють сили явні й неявні...” [4, с. 132]. Образ Тараса – це образ людини, яка мислить, про що свідчать і його роздуми: “Історія розумна. Правда, не казкова” [4, с. 146]. Це спостеріг також Іван Сошенко, згадуючи розповіді свого діда про давнину, де “так багато було всього справжнього і геройського”, які він давно забув, а тут якесь хлопчисько про це нагадало “...і показує йому, Іванові, те, що було в нього в голові і в серці років двадцять тому...” [4, с. 147]. Т. Шевченко змусив його задуматись про повернення до первісних джерел.

Авторська вправність проглядається в чіткому математичному розрахунку та систематизації правдивих локусів і вимислу, чого без достеменного знання біографії митця відразу не розрізниш. Своєрідна сторінка життя Шевченка-художника – це майстерність і талант авторського колективу, якому вдалося її представити.

Отже, Шевченковий образ вражає непідробною чистотою. Його ширість і вдячність приваблювали Карла Брюллова, а любов до рідного слова, до України запалювала всіх. “Для Шевченка не було вільного вибору бути українцем чи росіянином. Російська імперія його зобов’язувала русифікуватися, але доля українського народу сформувала його етичну програму захисника й пророка рідного слова й своєї культури”, – правильно зауважила Л. Мацько [2, с. 35]. Молодим науковцям ще належить сказати своє слово про закономірність з’яви Шевченка-мислителя, якого виплекало суспільство, та його значення в історичному поступі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. – Т. 1 : А–Л / Автор-укладач Ю. І. Ковалів. – К. : ВЦ “Академія”, 2007. – 608 с. (Енциклопедія ерудита).
2. Мацько Л. Тарас Шевченко як знакова постать у полілозі національних культур // Українська література в загальноосвітній школі. – № 1. – 2014. – С. 33–38.
3. Поліщук Я. У вимірах правди: Шевченко в інтерпретація Василя Барки // Збірник праць Міжнародної (38-ї) наукової шевченківської конференції ; [відп. ред. В. Т. Поліщук]. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., – 2011. – С. 150–166.
4. Тур-Коновалов К. Художник : роман / Костянтин Тур-Коновалов, Денис Замрій, Олена Лісовикова ; [пер. з рос. І. Бондаря-Терещенка ; худ. Яна Крутії]. – Харків : Книжковий Клуб “Клуб Сімейного Дозвілля”, 2013. – 368 с.

REFERENCES

1. Literary Encyclopedia: In 2 Vol. (2007), Literaturoznavcha entsyklopediia: u 2 tomakh / Avt. Yu. Kovaliv, The Academy, Kyiv, Ukraine. – Vol. 1 : A–L. – 608 p.
2. Matsko, L. (2014), “Taras Shevchenko as a crucial figure in the transitional national cultures”, Taras Shevchenko yak znakova postat u polilozii natsionalnykh kultur, Ukrainaska literatura v zagalnoosvitnii shkoli, no. 1, pp. 33–38.
3. Polishchuk, Ya. (2011), “In the dimension of truth: Shevchenko in the interpretation of Basil Barki”, Zbirnyk prats XXXVIII Mizhnarodnoi naukovoii shevchenkivskoi konferentsii, pp. 150–166.
4. Tur-Kononov, K. (2013), Khudozhnyk: roman [Artist: a novel], Translated by Bondar-Tereshchenko, I., Book club “Club of family leisure”, Kharkiv, Ukraine.